

APEL CĂTRE INTELECTUALI, APEL CĂTRE EUROPA

Apel către Intelectuali (1) conferința din 1948 al lui André Malraux, text pe care nu-l știam și care este , după barbariile celui de al doilea război mondial, apelul marelui scriitor și om politic la solidaritate intelectuală europeană, la cultură/politică, morală, artistică/altminteri spus la intelectualii europeni, la renașterea înaltei culturi europene, la valorile culturale ca formă de solidaritate umană, ca factor de vindecare a omenirii și regăsirii identității umaniste europene a omului, solidaritate construită pe valorile culturii europene.

Textul mi-a amintit însă de un fenomen similar prezent în spațiul european de aproape două veacuri, manifest mai ales în spațiul creștin sud-est european, vocea Sud-Estului cerând solidaritatea Europei pentru salvarea popoarelor balcanice din Imperiul Islamic/Otoman, solidaritate pe care au găsit-o mai ales în mișcarea intelectuală din Franța. Textul m-a trimis în secolul al XIX-lea, la același fenomen despre care am scris câteva studii cu vreo zece ani în urmă(2)

Tradiția Apelului către cultura și civilizația creștină și politică europeană, la Europa ca fondatoare a acestei culturi umaniste , la "*Europa luminată*" ca instanță supremă de decizie, datează din secolul XIX-lea, ba chiar de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și pornește cum spuneam, din spațiul popoarelor balcanice incluse în Imperiul Otoman de câteva veacuri. Apelul la cultura europeană, la cărturarii ei, la intelectuali, la creatorii de opinie și solidaritate în ale culturii umaniste pe care era construită Europa, pornește din disperarea unor popoare supuse dezindividualizării, dispariției lor ca identitate – etnică și confesional culturală –apare din efortul de eliberare, emancipare .

În jurul anului 1848, și chiar mai înainte, încep să apară , *publicate* , mai ales în Franța, o serie de texte politice sub titlul, nou în epocă, *Apel către creștinătate*, "*La Valachie devant l'Europe*", "*Les Principautés Roumaines devant l'Europe*", "*La Serbie devant la Conférence*" "*La Question d'Orient devant l'Europe*", "*La Bulgarie devant l'Europe*" etc. și însoțesc lupta politică a popoarelor din zonă până târziu spre 1880, adică până după Congresul de la Berlin și ca reacție la deciziile lui.

Semnaleză deschiderea unui *nou spațiu de solidaritate politică*, acela al *spațiului public*, declarat și oficializat ca spațiu de *solidaritate politică* , semnaleză întoarcerea unei anumite fețe a Europei către popoarele din zona Est și Sud-Est europeană. Apelurile sunt scrise de români, sârbi, bulgari, polonezi, dar și de scriitori și ziariști francezi. Rețin aici din zecile de Apeluri și Memorii (publicate în studiul amintit) doar câteva(3) :

*** *Suplică a neamului grecesc către toată Europa creștină*, (scrisă în italiană, tradusă în greacă), cca.1770 (4)

*** Cezar Bolliac, *Către scriitorii noștri*, "Foaie pentru Minte Inimă și Literatură" ,2 oct.1844)
(5)

*** *Mémoire justificatif de la révolution roumaine du 11/23 juin 1848*, Paris, 1849, IX + 66pp.

*** *Mémoire sur les conditions d'existence des Principautés danubiennes*, Paris, 1854,
22 pp

*** J.C.Brătiano, *Mémoire sur l'empire d'Autriche dans la question d'Orient*, Paris, 1855,
48 pp.

*** Edmond Texier, *Appel au Congrès en faveur des Roumains*, Paris, 1856, 40 pp.

*** A.Sanejouand /Georges Bibesco/, *Les Principautés Roumaines devant l'Europe*,
Paris,1856, 52 pp.

*** I.C. Brătianu, *Mémoire sur la situation de la Moldo-Valachie depuis le Traité de Paris*,
Paris, 1857, 80 p.

***Princesse Aurelie Ghika, *La Valachie devant l'Europe*, Paris., 1858 , 61 p.

*** *Appel des Polonais aux Grandes Puissances*, / Paris, / 1867

*** *Appel des Roumains à la Conférence*, Paris, 1866, 15 pp.

*** C.S.B./Pandeli Kisimov/, *La Bulgarie devant l'Europe*, Bucuresci, Imprimeria națională,
1866, 20.p.

*** Grigor Naciovici/, *Appel aux Grandes Puissances garantes*, Juin 28, 1867, /Bucuresti/,
1867 , 17 pp.

*** K.Țankov/ *Către Creștinătate*, "Timpul" și "Telegraful", 26 mai 1876

*** *Les Bulgares devant l'Europe*, Bucharest, 1878 , 37 + 1 pp. (6)

Ce poartă cu ele Apelurile la intelectuali, la Europa, ce simboluri ?

Europa ca întreg cultural, cu întreaga sa încărcătură iluministă; Europa luminată, Europa civilizatoare...

Comunitate politică europeană, Autoritate politică comunitară, internațională...

Europa opinie publică ca autoritate politică de influență, spațiu de solidaritate culturală și de internaționalizare a problemelor grave ale Sud-Estului, dar și a Europei întregi.

Europa este unitatea tuturor statelor și societăților europene, Europa înseamnă responsabilitate politică și morală, dar mai ales apelurile cheamă la solidaritate culturală, a factorilor culturali, adică a intelectualilor. Pentru reumanizarea existenței. Cel mai expresiv apel este la 1844 cel al lui Cezar Bolliac : "Formați soțietăți, declamați, scriți, lăudați, satirați,

puneți în lucrare toate resorturile intelectuale și morale, și robia cade, căci e căzută pe jumătate, și d-voastră veți fi binecuvântați de generațiile viitoare ca niște adevărați apostoli ai misiei cerești, ai frăției și ai libertății".

Apelul către intelectuali al lui Malraux întrunește toate aceste simboluri, și încă altele, într-un moment de tulburare a omenirii după ororile celui de al doilea război mondial, când valorile umaniste ale culturii muriseră, sau cum spune Malraux: omul a murit, trebuie internaționalizarea culturii....

Am impresia că Apelul lui Malraux este la fel de actual și astăzi, când cultura a fost aruncată în margini, când glasul intelectualilor nu mai este ascultat, când alte valori – negative și distrugătoare sunt oferite oamenilor. Când omul nu mai știe cine este și ce rost are .

-
1. *Appel aux intellectuels*, Discours prononcé le 5 mars 1948 à la salle Pleyel à Paris, în André Malraux, *La politique, la culture*, Gallimard, 1996, p.178-199
 2. Elena Siupiur, "Le Sud-Est devant l'Europe", sau ideea de Europă ca for politic suprem de decizie în politografia secolului al XIX-lea la popoarele din Sud-Estul european, în *Identitate națională și spirit european. Academicianul Dan Berindei la 80 de ani*, Ed. Enciclopedică, 2003, p. 357-374 ; *Idem*, Les fonctions et la mission politique des Intellectuels en Europe du Sud-Est au XIX-e siècle, în *Traditionnel, identité, modernité dans les cultures du Sud-Est européen*. Ed. Institut d'Études balkaniques, Sofia, Artois Presses Université, Arras, 2007, p. 163-178
 3. E.Siupiur, *Le Sud-Est devant l'Europe...op.cit*
 4. Ariadna Camariano, *Spiritul revoluționar francez și Voltaire în limba greacă și română*, București, 1946, p. 93-95
 5. Cezar Bolliac, *Opere*, vol.II, ESPLA, București, 1956, p. 16-20
 6. E.Siupiur, *Le Sud-Est devant l'Europe...op.cit*
-